

Land- en tuinbouw: van klimaatplicht naar strategisch beleid en middelen

De land- en tuinbouw staat voor een wettelijke klimaatopgave richting 2030 en verder. LTO onderschrijft de urgentie van het klimaatvraagstuk en de verantwoordelijkheid van de sector om bij te dragen aan nationale en Europese klimaatdoelen. Tegelijkertijd vraagt deze opgave om beleid dat uitvoerbaar, effectief en consistent is op de lange termijn. Voor de land- en tuinbouw is geen samenhangend klimaatprogramma en geen zekerheid over de beleids- en financieringscontext voor en na 2030.

In de land- en tuinbouw gaat het grotendeels om biogene emissies (methaan en lachgas), die onderdeel zijn van natuurlijke kringlopen. Deze verschillen fundamenteel van fossiele emissies. Ze zijn minder lineair stuurbaar, kennen tijdelijke opslag en verschuiving van emissie en zijn sterk afhankelijk van omstandigheden zoals bedrijfsvoering en natuurlijke processen. Dit betekent dat generiek klimaatbeleid, dat primair is ontworpen voor reductie van fossiele emissies, in de landbouw niet automatisch leidt tot effectieve of doelmatige emissiereductie.

De Klimaat- en Energieverkenning (KEV) 2025 benadrukt deze complexiteit. De gerealiseerde emissiereducties in de landbouw zijn sterk afhankelijk van beleidskeuzes, randvoorwaarden, implementatie en innovatie. Zonder een consistent en langjarig beleidskader is de voorspelbaarheid van effecten beperkt. Waar generiek beleid in andere sectoren eenvoudig en efficiëntie kan opleveren, leidt dit in de land- en tuinbouw juist tot uitvoeringsproblemen en lagere doelmatigheid. Het potentieel voor emissiereductie en koolstofvastlegging verschilt per sector en bedrijf maar bijvoorbeeld ook per grondsoort/teelt/staltype/rantsoen en veel andere factoren.

Benodigde kader vanuit het Rijk

LTO vraagt geen uitstel van verantwoordelijkheid, maar structurele samenwerking om de klimaattransitie uitvoerbaar te maken. Gericht en effectief beleid, waarbij de milieubelasting van de land- en tuinbouw verder afneemt, leidt ook tot concurrentievoordeel op de wereldmarkt. Concreet vraagt de sector:

1. Langjarige strategische afspraken richting 2050, wettelijk verankerde restemissiedoelen 2040-2050, en maatwerkafspraken over randvoorwaarden (bindende maatwerkovereenkomst zoals met Nobian is gesloten).
2. Samenwerkingsafspraken tussen overheid en sector voor de verdere uitwerking van beleid en randvoorwaarden, vastgelegd in een convenant "Klimaatbewuste Land- en Tuinbouw".
3. 8 miljard euro uitvoeringsmiddelen om randvoorwaarden, regelgeving en instrumenten te ontwerpen en toe te passen.

De inrichting van een specifiek fonds 'Klimaatbewuste land- en tuinbouw', waarmee de vroege klimaatopgave van de sector wordt gefaciliteerd en investeringszekerheid ontstaat is ter aanvulling op het bestaande klimaatfonds.

Duidelijkheid over restemissies en doelen richting 2040 en 2050

Voor een uitvoerbare transitie is duidelijkheid nodig over het toekomstbeeld voor de land- en tuinbouw. Het begint met het vaststellen van een realistisch niveau van restemissies in 2050, passend bij het biogene karakter van landbouwemissies. Vanuit dit eindbeeld kan een logisch en haalbaar tussendoel voor 2040 worden afgeleid.

In meerdere sectoren wordt gewerkt met maatwerk, transitiepaden en specifieke programma's. De land- en tuinbouw heeft dit nodig, een sector met een wettelijke klimaatopgave, zonder toegang tot vergelijkbare strategische kaders en middelen, kan niet verder.

Samenwerkingsafspraken en uitwerking

De klimaattransitie in de land- en tuinbouw vraagt om investeringen op bedrijfsniveau. De klimaattransitie vraagt om investeringen op bedrijfsniveau, variërend van relatief eenvoudige managementmaatregelen tot ingrijpende en kapitaalintensieve aanpassingen in bedrijfsstructuur. Boeren en tuinders kunnen dergelijke investeringen alleen doen wanneer er duidelijkheid bestaat over het langjarige beleidskader waarin zij opereren.

Juist beleidszekerheid stimuleert innovatie, omdat ondernemers en marktpartijen weten dat investeringen niet na enkele jaren worden ingehaald door beleidswijzigingen. Flexibiliteit zit niet in voortdurende aanpassing van doelen, maar in het combineren van duidelijke lange termijn doelen met ruimte voor verschillende routes om deze te bereiken. Het ontbreken van langjarig perspectief vergroot bovendien het risico op versnipperd beleid, stapeling van maatregelen en juridische kwetsbaarheid.

Voldoende middelen

De gealloceerde 35 miljard euro in het Klimaatfonds is verdeeld over alle sectoren behalve land- en tuinbouw. Gelet op de taakstelling van alle sectoren heeft de land- en tuinbouw recht op 8 miljard euro uit het fonds. Het is noodzaak om deze middelen alsnog beschikbaar te stellen via een nieuwe fonds "Klimaatbewuste land- en tuinbouw" om fysieke maatregelen te subsidiëren.

Afsluitend

De land- en tuinbouw kan en wil bijdragen aan de klimaatdoelen voor 2030, 2040 en 2050. Dat vraagt om beleid dat recht doet aan het karakter van de sector en aan de praktijk van ondernemers. Door nu te kiezen voor duidelijkheid, samenwerking en passende randvoorwaarden kan Nederland bouwen aan een klimaatbewuste land- en tuinbouw die toekomstbestendig is, juridisch houdbaar en internationaal vooroploopt in duurzaamheid.